

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.01.2016, sp. zn. 25 Cdo 4617/2014, ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.4617.2014.1

Číslo: 37/2017

Právní věta: Promlčení nároku na náhradu za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti podle § 447 obč. zák. se s ohledem na dobu jeho vzniku a dobu jeho uplatnění u soudu posuzuje podle § 106 obč. zák., zatímco promlčení postupně vznikajících nároků na jednotlivá měsíčně se opětuující plnění v jeho rámci se s ohledem na § 110 odst. 3 obč. zák. a na jejich splatnost řídí ustanovením § 101 obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.01.2016

Spisová značka: 25 Cdo 4617/2014

Číslo rozhodnutí: 37

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada za ztrátu na výděлку, Promlčení

Předpisy: § 101 obč. zák.
§ 106 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 44 Co 44/2013, v potvrzujícím výroku I. o zamítnutí žaloby ohledně částky 497 155 Kč jako náhrady za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti, a rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 7 C 298/2006, ve výroku III., jímž byla žaloba ohledně částky 497 155 Kč jako náhrady za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti zamítnuta, a věc v tomto rozsahu vrátil Okresnímu soudu Brno-venkov k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Brno-venkov rozsudkem ze dne 27. 9. 2012, č. j. 7 C 298/2006-460, po částečném zastavení řízení z důvodu zpětvzetí žaloby po plnění vedlejšího účastníka na jednotlivé nároky žalobce na náhradu bolestného, za ztížení společenského uplatnění, za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti a úroků z prodlení (výrok I.) zamítl žalobu na zaplacení částek 78 600 Kč a 15 720 Kč na bolestném, částky 55 321 Kč na náhradě za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti, 37 632,40 Kč na náhradě věcné škody, 233 320 Kč na náhradě za ztížení společenského uplatnění a částek 1 055 731 Kč, 605 124 Kč a 128 498,20 Kč na náhradě za ztrátu na

výdělku po skončení pracovní neschopnosti (výrok III.); ohledně úroku z prodlení zčásti řízení zastavil (výrok II.) a zčásti žalobu zamítl (výrok IV.); žalovaným uložil povinnost zaplatit žalobci společně a nerozdílně na náhradě věcné škody 112 897,10 Kč, na náhradě za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za období od 15. 1. 2005 do 31. 12. 2005 částku 210 939 Kč a za období od 1. 1. 2006 do 30. 10. 2006 částku 174 555 Kč, na náhradě bolestného částku 47 160 Kč a úrok z prodlení (výrok V., VI., VII.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení a o soudním poplatku (výroky VIII. až X.). Vzhledem k tomu, že v této věci bylo pravomocně rozhodnuto mezitímním rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 25. 5. 2011, č. j. 7 C 298/2006-264, že nárok žalobce je dán co do základu a výše 75 %, soud žalobci přiznal v odpovídajícím rozsahu náhradu bolestného, nákladů spojených s léčením a ztráty na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za období od 15. 1. 2005 do 30. 10. 2006 a žalobu ve zbývajícím rozsahu 25 % zamítnul a dále z důvodu promlčení podle § 106 odst. 1 obč. zák. zamítnul žalobu ohledně náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 11. 2006. S poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2006, sp. zn. [25 Cdo 401/2005](#), uveřejněný pod č. 36/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, soud dovodil, že celý nárok žalobce na náhradu za ztrátu na výdělku za dobu od 1. 11. 2006 do 31. 12. 2010 je podle § 106 odst. 1 obč. zák. promlčen, neboť byl uplatněn až po uplynutí subjektivní promlčecí doby.

2. K odvolání žalobce a vedlejšího účastníka Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 25. 6. 2014, č. j. 44 Co 44/2013-508, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku III. ohledně bolestného, náhrady za ztížení společenského uplatnění, náhrady za ztrátu na výdělku po dobu trvání pracovní neschopnosti a náhrady za ztrátu na výdělku po jejím skončení co do částky 497 155 Kč; ve výrocích ohledně úroků z prodlení rozsudek soudu prvního stupně částečně potvrdil a částečně změnil; v zamítavém výroku (výrok III.) co do částek 558 576 Kč a 605 124 Kč na náhradě za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, ve výroku II., IV. a dále v nákladových výrocích a ve výroku o soudním poplatku (výroky VIII., IX. a X.) rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že bylo-li mezitímním rozsudkem rozhodnuto o základu uplatněných nároků tak, že jejich základ je dán, nelze tuto otázku u nároků uplatněných před jeho vydáním řešit v konečném rozhodnutí jinak. Nároky na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti ve výši 605 124 Kč za dobu od 1. 11. 2006 do 13. 12. 2008 a ve výši 558 576 Kč za dobu od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 byly v řízení uplatněny před vydáním mezitímního rozsudku ze dne 25. 5. 2011, námitka promlčení byla vznesena 25. 6. 2012, tedy až po jeho vydání, takže s ohledem na pravomocný mezitímní rozsudek nelze tyto uplatněné nároky označit za promlčené, zatímco následné rozšíření nároku na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 na částku celkem 1 055 731 Kč bylo provedeno až podáním ze dne 20. 10. 2011, takže nárok v částce 497 155 Kč (rozdíl mezi částkou 1 055 731 Kč a 558 576 Kč) za dobu od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 je promlčen, neboť byl uplatněn až po uplynutí promlčecí doby podle § 106 odst. 1 obč. zák.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Tento rozsudek napadl žalobce dovoláním, a to do výroku o potvrzení rozsudku soudu prvního stupně v zamítavém výroku ohledně částky 497 155 Kč na náhradě za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010. Namítá nesprávné právní posouzení otázky promlčení tohoto nároku s tím, že odvolací soud se při jejím řešení odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Odvolacímu soudu vytýká, že nesprávně určil počátek běhu subjektivní promlčecí doby k uplatnění nároku ve výši 497 155 Kč a nerespektoval účinky mezitímního rozsudku. S poukazem na judikaturu, zejména rozhodnutí sp. zn. [25 Cdo 401/2005](#), [21 Cdo 3401/2006](#), [25 Cdo 5381/2008](#) a 1 Cz 2/88, dovozuje, že o rozsahu své ztráty na výdělku za uvedené období se dozvěděl až poté, co 5. 12. 2009 bylo vydáno rozhodnutí ČSSZ o jeho invalidním

důchodu pro rok 2010, a to v nezměněné výši jako v předchozím roce 2009, z čehož pak zjistil, že mu v roce 2010 vznikla ztráta na výdělků ve výši 532 265 Kč. Pro počátek běhu promlčecí doby podle § 106 odst. 1 obč. zák. považuje proto za rozhodné datum 5. 12. 2009, kdy se dozvěděl o rozsahu své ztráty na výdělků, nikoliv odvolacím soudem stanovené datum 15. 1. 2005. Od 5. 12. 2009 do doby, než tento nárok uplatnil u soudu (20. 10. 2011), promlčecí doba ještě neuplynula. Poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. [32 Cdo 3656/2009](#), podle něhož po vynesení mezitímního rozhodnutí lze řešit již jen výši nároku, a dovozuje, že pokud při jednání 30. 3. 2011 uplatnil nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 a soud posléze toto rozšíření žaloby připustil, vztahují se účinky mezitímního rozsudku následně vydaného dne 25. 5. 2011 i na tento nárok, a to ve výši, jak byla upřesněna podáním ze dne 20. 10. 2011, a nelze jej tedy v částce 497 155 Kč označit za promlčený. Navrhl, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu a přiznal žalobci náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za období 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 ve výši 497 155 Kč s příslušenstvím, popř. aby v odpovídajícím rozsahu rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

4. Vedlejší účastnice ve vyjádření k dovolání uvedla, že rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu se zákonem, okamžik, kdy se poškozený dozvěděl o příjmu po poškození, nastal okamžikem doručení rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu, a nikoliv oznámením o změně výše výměry důchodu. Navíc v období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 nedošlo ke změně výše invalidního důchodu oproti předchozímu období a v době vydání mezitímního rozsudku nebyl tento nárok předmětem řízení. Navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

III.

Připustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání, které bylo podáno včas, osobou oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení právní otázky promlčení nároku na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, na níž závisí napadené rozhodnutí a která nebyla odvolacím soudem správně posouzena.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

7. S ohledem na ustanovení § 3036 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, se promlčení v dané věci posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“).

Podle ustanovení § 101 obč. zák., pokud není v dalších ustanoveních uvedeno jinak, je promlčecí doba tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.

Podle ustanovení § 106 odst. 1 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.

Podle ustanovení § 110 odst. 3 obč. zák. úroky a opětuující se plnění se promlčují po třech letech; jde-li však o práva pravomocně přiznaná nebo písemně uznaná, platí tato promlčecí doba, jen pokud jde o úroky a opětuující se plnění, jejichž splatnost nastala po právní moci rozhodnutí nebo po uznání.

Podle ustanovení § 445 obč. zák. se ztráta na výdělků, k níž došlo při škodě na zdraví, hradí peněžitým důchodem; přitom se vychází z průměrného výdělků poškozeného, kterého před poškozením dosahoval.

Podle ustanovení § 447 odst. 1 obč. zák. náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu.

8. Při škodě na zdraví se poškozenému – kromě jiného – nahrazují formou peněžitého důchodu ztráty na výdělků vznikající mu v souvislosti se ztrátou či snížením jeho pracovní schopnosti vlivem újmy na zdraví. Obecně platí, že subjektivní promlčecí doba dle ust. § 106 odst. 1 obč. zák. k uplatnění nároku na náhradu ztráty na výdělků začíná běžet ode dne, kdy poškozený zjistí skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit vznik škody, kdo za ni odpovídá, a orientačně (přibližně) i její rozsah (aby bylo možné určit přibližně výši škody v penězích); není třeba, aby znal rozsah (výši) škody přesně, postačuje, aby mu byly známy takové skutkové okolnosti, jež jsou způsobitelné pro závěr o finančním vyjádření způsobené majetkové újmy (srov. např. rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 9. 1974, sp. zn. [2 Cz 19/74](#), publikovaný pod č. 38/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, stanovisko č. j. [Cpj 10/83](#), publikované pod č. 3/1984 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. [25 Cdo 2656/2004](#), ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. [25 Cdo 3113/2011](#), a rozsudek ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. [25 Cdo 61/2003](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. C 2445).

9. Jak vyplývá z konstantní judikatury, poškozený, který v důsledku škody na zdraví pobírá invalidní důchod, se o rozsahu ztráty na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (§ 447 obč. zák.), umožňující uplatnění její náhrady žalobou u soudu, dozví poté, co bylo vydáno rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu a on se o něm dozvěděl (srov. např. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 4. 1988, sp. zn. 1 Cz 2/88). Nárok poškozeného na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti se promlčuje jako celek, nikoliv jen nároky na jednotlivá měsíčně se opětuující plnění z něj vyplývající, poskytovaná ve formě důchodu (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2006, sp. zn. [25 Cdo 401/2005](#), uveřejněný pod č. 36/2007 Sb. rozh. obč.).

10. V tom rozsahu, v jakém bylo o základu nároku pravomocně rozhodnuto mezitímním rozsudkem (§ 152 odst. 2 o. s. ř.), jedná se i v otázce promlčení o věc rozhodnutou, kterou již nelze znovu přezkoumávat (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2012, sp. zn. [25 Cdo 4563/2010](#)). Soud je mezitímním rozsudkem vázán, rozsudek se však nemůže vztahovat na jiné nároky než na ty, které byly před jeho vydáním uplatněny a byly předmětem řízení. Byla-li uplatněna pouze část nároku či pohledávky, bylo mezitímním rozsudkem rozhodnuto pouze o promlčení této části a rozsudek se nevztahuje na nároky z hlediska příp. budoucího rozšíření žaloby (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. [26 Odo 910/2006](#)).

11. Uvedené právní závěry odvolací soud při svém rozhodnutí respektoval a v tomto směru se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil. Přesto po právní stránce pochybil tím, že otázku promlčení částky 497.155,- Kč požadované na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 správně neposoudil. Ustanovení § 106 obč. zák., jež aplikoval, se totiž uplatní pro posouzení promlčení nároku na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (§ 447 obč. zák.) při jeho vzniku, a platí pro něj, že pokud vznikl tento nárok, jenž je jedním z dílčích nároků na náhradu škody na zdraví, a nebyl uplatněn včas – v subjektivní promlčecí době, jež běží ode dne, kdy se poškozený dozví o tom, že mu vznikla škoda a kdo za ni odpovídá, promlčí se tento nárok jako celek. V daném případě nárok žalobce na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vznikl 15. 1. 2005 po ukončení jeho pracovní neschopnosti a k jeho promlčení nedošlo. Jak totiž vyplývá z obsahu spisu i ze skutkových zjištění

soudů nižších stupňů, žalobce dne 23. 10. 2006 uplatnil žalobou u soudu svůj nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 15. 1. 2005 do 31. 10. 2006, žalobu dne 14. 4. 2009 rozšířil o nárok za období od 1. 11. 2006 do 13. 12. 2008 a dne 30. 3. 2011 žalobu rozšířil o nárok za další období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 ve výši 558 576 Kč. Mezitímním rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 25. 5. 2011 pak bylo rozhodnuto o opodstatněnosti základu nároku žalobce v rozsahu 75 %. Žalobce poté podáním ze dne 20. 10. 2011 rozšířil žalobu ohledně náhrady za ztrátu na výdělků za totéž období (1. 1. 2009 až 31. 12. 2010) na částku celkem 1 055 731 Kč, tedy o částku 497 155 Kč. Ve vztahu k této částce by se mohla uplatnit vznesená námitka promlčení, neboť v tomto rozsahu byla žaloba rozšířena až po vydání mezitímního rozsudku, takže účinky pravomocného rozsudku o základu nároku se na ni nevztahují.

12. Stejně jako všechny ostatní nároky z titulu náhrady škody se podle § 106 obč. zák. promlčuje i nárok na náhradu za ztrátu na výdělků, a to nárok jako takový, tedy jako celek. Je ovšem třeba rozlišovat mezi promlčením samotného nároku na náhradu podle § 447 obč. zák. s ohledem na dobu jeho uplatnění u soudu a promlčením postupně vznikajících nároků na výplatu jednotlivých měsíčních plnění v jeho rámci. Počátek subjektivní promlčecí doby k uplatnění nároku na náhradu škody podle § 106 obč. zák. se neváže k datu splatnosti, jak je tomu u počátku obecné promlčecí doby podle § 101 obč. zák., ale k jiné skutečnosti.

13. Vzhledem k tomu, že podle ust. § 445 obč. zák. ztráta na výdělků se hradí peněžitým důchodem, který lze přiznat jako tzv. rentu do budoucna, jedná se o opěťující se plnění, pro něž stejně jako pro jiná obdobná plnění (úroky z prodlení, poplatek z prodlení, výživné a další) je charakteristické, že dávky mají být vypláceny v určité době i v budoucnu po rozhodnutí soudu, aniž by musely nastat další právní skutečnosti. Náhrada za ztrátu na výdělků podle § 447 obč. zák. je poskytovaná ve formě důchodu a zpravidla se vyplácí měsíčně. Promlčení nároků na jednotlivá měsíčně se opěťující plnění vyplývající z tohoto nároku se však neposuzuje podle § 106 obč. zák., nýbrž vzhledem k § 110 odst. 3 obč. zák. podle obecného ust. § 101 obč. zák., jež stanoví tříletou promlčecí dobu, která běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.

14. Jak vyplývá ze shora uvedeného, právní názor, z něhož vycházel odvolací soud při posouzení promlčení nároku poškozeného na náhradu za ztrátu na výdělků, není správný. Proto Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v napadeném rozsahu zrušil (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

15. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud v odpovídajícím rozsahu i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).